

Målnummer:	T256-82	Avdelning:
Domsnummer:	DT25-84	
Avgörandedatum:	1984-07-05	
Rubrik:	Fråga i mål om försäkringsersättning på grund av motorfordonsförsäkring, tecknad av konsument, om bevisbörda och beviskrav för att bil skulle anses ha tagits och brukats olovligen på sätt det åberopade försäkringsvillkoret förutsatte. (I och II)	
Lagrum:		
Rättsfall:		

REFERAT

A.B. förde efter stämning å Försäkringsaktiebolaget Skandia vid Jönköpings TR den talan som framgår av TR:ns dom.

TR:n (t f lagmannen Wibling, rådmannen Paulsson-Nordling och tingsfiskalen Johansson) anförde i dom d 2 mars 1981: Yrkanden m m. A.B. är ägare till en personbil av märket Ford Granada 1975 års modell, för vilken motorfordonsförsäkring innefattande bl a stöldmoment finns tecknad i Skandia.

Den 6 nov 1979 kl 05.10 anmälde A.B. till polismyndigheten i Jönköping att bilen mellan kl 21.30 d 5 nov och kl 05.00 d 6 nov 1979 tillgripits på parkeringsplatsen vid Mollbergsvägen 12 B i Norrahammar. Bilen påträffades påföljande dag, d 7 nov, kl 17.35 av polisen i Tidaholms polisdistrikt utmed riksväg 195 vid Bokskogen, Habo. Den 8 nov 1979 gjorde A.B. skadeanmälan till Skandia.

A.B. har yrkat att TR:n fastställer att han har rätt till ersättning av den av Skandia meddelade motorfordonsförsäkringen för den skada han lidit på grund av tillgreppet av bilen.

Skandia har bestritt käromålet.

Domskäl. Den vid ifrågavarande tidpunkt för bilen gällande försäkringens stöldmoment innefattar skada på fordonet, då det olovligen tagits och brukats ("tillgrepp av fortskaffningsmedel"). Dock ersättes därvid inte tillgrepp som gjorts av person, som tillhör samma hushåll som försäkringstagaren.

A.B. har till stöd för sin talan anfört: Den 5 nov 1979 på kvällen hämtade hans hustru X.X. honom med bilen vid hans arbetsplats. A.B. körde bilen hem, parkerade den utanför makarnas bostad och låste den. Till bilen fanns vid denna tidpunkt bara en nyckel och denna hängde han på dess vanliga förvaringsplats, ett älghorn i hallen i bostaden. Då X.X. påföljande morgon vid 5-tiden skulle bege sig till sitt arbete, var bilen borta. Då bilen kom tillrätta, konstaterades att det inte fanns några brytmärken på dörrar eller bagagelucka. Emellertid kan man med lätthet ta sig in i bilen med en nyckel från en annan Fordbil. Bilen har försvunnit från parkeringsplatsen genom att okänd person olovligen tillgripit och bortfört bilen. Varken A.B. eller någon i hans hushåll har företagit någon åtgärd som haft med bilens försvinnande att göra. Skandia är därför på grund av den meddelade försäkringen skyldigt att ersätta A.B. för skada genom tillgreppet.

Skandia har som skäl för bestridandet angivit att försäkringsfall inte föreligger. Till närmare utveckling av denna ståndpunkt har Skandia anfört: Då bilen återfanns uppvisade den inga skador som tydde på att den brukats olovligen. Brytmärken saknades på dörrar, bagagelucka och tändningslås. Rattlåset var oskadat. Eld, som emellertid hade slocknat, hade anlagts i bilens kupé. Registreringsskyltarna var bortmonterade. Den ena låg på bilens framsäte, den

andra var försvunnen. Det kan vara riktigt att bildörrarna kan öppnas med annan nyckel, men det går ej att sätta rattlåset ur funktion och köra bilen utan att ha den till bilen hörande nyckeln. Extra nyckel kan skaffas enbart av den som kan legitimeras sig som bilens ägare. Eftersom bilens tändningslås och rattstäng inte skadats, måste bilen ha körts med en till bilen hörande nyckel från Norrahammar till Habo. Då A.B. således varken styrkt eller gjort sannolikt att bilen tagits olovligen, är Skandia enligt försäkringsvillkoren inte skyldigt att utge ersättning till honom.

På A.B:s begäran har han själv hörts under sanningsförsäkran samt hans hustru X.X. och son M.B. som vittnen.

A.B. och X.X. har vid förhören bekräftat de i framställningen lämnade uppgifterna. Härjämte har framkommit att de främst använder bilen till arbetsresor, att de arbetar skift, att de sinsemellan byter bilen och bilnyckeln vid arbetets början och slut samt att ingen annan än de disponerat bilen. A.B. och M.B. har även uppgivit, att de efter händelsen sökt starta bilen med nycklar från andra Fordbilar men inte lyckats därmed.

Skandia har som bevisning åberopat protokoll med fotobilaga över undersökning av bilen utförd d 8 nov 1979 av kriminalinspektören G.A.. Denne har även hörts som vittne på Skandias begäran och därvid bekräftat riktigheten av i protokollet intagna uppgifter, däribland om avsaknad av brytskador. Han har tillagt att han, eftersom inga skador fanns på tändningslås och rattstäng, särskilt sökt efter tecken på "tjuvkoppling" i motorrummet men inte funnit några sådana samt att rattlåset var i funktion då han undersökte bilen.

Fråga i målet är om bilen vid skadetillfället - på sätt försäkringsvillkoren förutsätter - olovligen tagits och brukats.

Av G.A:s utredning framgår, att bilens tändningslås var oskadat och rattlåset i funktion då bilen återfanns. TR:n finner härigenom utrett, att bilen förts från uppställningsplatsen i Norrahammar till Habo med hjälp av en till bilen hörande nyckel. Då A.B. icke ens gjort troligt att någon obehörigen kommit över bilnyckeln eller haft tillfälle att skaffa duplett av denna eller kört bilen med falsk nyckel, finner TR:n att A.B. icke styrkt att den inträffade skadan omfattas av stöldförsäkringen. Käromålet skall därför ogillas.

Domslut. Käromålet ogillas.

A.B. fullföljde talan i Göta HovR och yrkade att hans vid TR:n förda talan måtte bifallas.

Skandia bestred ändring.

HovR:n (hovrättslagmannen Larsson, hovrättsrådet Polland, referent, hovrättsassessorn Günther och adj led Gustafsson) anförde i dom d 10 maj 1982:

Domskäl. I HovR:n har förnyade förhör hållits med A.B. och G.A..

A.B. har i HovR:n, liksom vid TR:n, gjort gällande att en okänd person olovligen tillgripit och bortfört bilen med användande av en till bilen icke hörande nyckel eller annat föremål.

Skandia har vidhållit sin vid TR:n redovisade inställning och gjort gällande att A.B. inte visat eller ens gjort sannolikt att bilen förts från platsen med annan nyckel än den till bilen hörande.

A.B. har i HovR:n påstått att en begagnad Ford-bil med lätthet går att starta med en till bilen icke hörande nyckel. Han har uppgivit att han med sin nyckel till Granada-bilen lyckats starta en Ford Consul.

A.B. har vidare i HovR:n åberopat en PM upprättad d 15 febr 1980 vid Stockholms polisdistrikt, brottsförebyggande enheten, angående dyrkningsmöjligheten av dörr- och tändningslåscylindrar till Ford-bilar. Promemorian har följande innehåll.

Under det senaste året har ett allt större antal Fordbilar kommit att tillgripas utan att direkta spår avsattes i samband med forcering av dörr- och tändningslås.

Detta har ur försäkringssynpunkt kommit att medföra ekonomiska lidanden för många försäkringstagare, enär dessa ej kunnat styrka att försäkringsavtalens rekvisit varit uppfyllda.

Ej heller har vid de av polisen utförda tekniska undersökningarna i samband med anträffade stulna bilar kunnat uteslutas möjligheten av att bilen brukats med för fordonet avsedd nyckel.

Vid anträffandet av en nyligen tillgripen Fordbil av 1978 års modell hade i tändningslåset kvarlämnats en falsk nyckel.

Vid undersökning framkom att nyckeln kunde användas till såväl dörrlås som tändningslås i tre slumpvis utvalda Fordbilar av fyra. En av bilarna, Ford Fiesta -78, öppnades och startades inom 11 sekunder, utan att stöldtecken därefter kunde konstateras.

Vid kontakt med en "billånare" uppgav denne att fyra nycklar är tillräckligt för att någon skall passa i tilltänkt objekt. Vidare uppgavs att en nagelfil räcker för att peta upp äldre tändningslås.

I samband med anträffandet av anmäld stulen bil utföres en preliminär undersökning. I de fall särskilda skäl föreligger transporteras bilen till polisen för teknisk undersökning. I övriga fall kontaktas fordonsägaren och får hämta bilen. Från anträffningspromemorior kan utläsas att ett stort antal bilar saknar stöldtecken.

Under 1979 har inom Stockholms polisdistrikt anmälts 23 440 fall av inbrott i bilar. Därutöver har anmälts 4 140 motorfordonstillgrepp. Teknisk undersökning har utförts 1920 fall. Särskiljning av bilmärken och modeller har ej gjorts.

Under jan månad 1980 utfördes teknisk undersökning av 11 bilar. 38 var av märket Ford och 25 av dessa saknade brytpår, varför inget direkt motsade att bilarna brukats med för fordonen avsedda nycklar. Innevarande månads två första veckor har ytterligare 11 Fordbilar undersökts. Av dessa saknade 9 påvisbara stöld tecken.

Av statistiskt material framgår att antalet anmälda stulna Fordbilar är betydligt högre i Stockholm procentuellt sett jämfört med landet i övrigt.

Mot bakgrund av ovanstående kan ej bortses ifrån att antal tillgrepp av Fordbilar kan komma att öka om förfaringssätt blir känt i större kretsar.

Underhandskontakt har skett med Ford Motor Co. De uppger att angivna lås är internationellt godkända inom EG-marknaden och att låscylindrar med högre dyrksäkerhet därför ej aktualiserats. I övrigt ansågs i det närmaste uteslutet att forcering med falsk nyckel skulle kunna ske i cylinder till bil som här ovan anförts.

Vid kontroll av de aktuella fordonen framgick att de nyare bilarnas nyckelprofiler är lika varför en och samma nyckel kunde införas i respektive cylinders nyckelkanal.

Nyckelaxet har nedskärningar på ömse sidor och påverkar fjäderbelastade villor i cylindern. Låset uppges ha 1 000 variationer.

Den nyckel som användes i relaterade fall hade åtgärdats såtillvida att nyckelaxet nedfilats något. Härvid bör emellertid noteras att dörrcylindrar generellt håller låg dyrksäkerhet, enär en och samma originalnyckel kan användas i ett stort antal övriga cylindrar.

Huruvida eventuell utmattning av cylindrarnas fjädrar föranleder petningsmöjlighet har ännu ej kunnat utrönas.

Med anledning av ovanstående bör ur försäkrings- och brottsförebyggande synpunkt lämpliga åtgärder vidtagas.

Skandia har mot den av A.B. förebragta utredningen invänt att promemorian avser Stockholmsförhållanden och att den därför inte bör tillmätas någon större betydelse vid bedömningen i detta fall. Skandia har dock vitsordat att ett tändningslås på en Ford-bil efter långa och trägna försök i och för sig kan gå att

låsa upp utan den till bilen hörande nyckeln, men gjort gällande att det är en "sinkadus" om det lyckas. Skandia har tillagt att det inte är sannolikt att en person i Norrahammar skulle vara utrustad på samma sätt med falska nycklar som en "billånare" i Stockholm.

HovR:n finner att vad sålunda framkommit genom nämnda PM inte kan lämnas utan avseende. Det kan därför inte anses osannolikt att bilen, som A.B. påstått, bortförts med hjälp av en falsk nyckel. Omständigheterna i övrigt motsäger inte heller A.B:s påstående. Vid nu angivna förhållanden får A.B. anses ha förebragt tillräcklig bevisning för sitt påstående att bilen olovligen tillgripits och bortförts. Han har därför rätt till ersättning av Skandia för skada på fordonet.

Domslut. HovR:n ändrar TR:ns dom och fastställer att A.B. har rätt till ersättning av den av Skandia meddelade motorfordonsförsäkringen för den skada han lidit på grund av tillgreppet av bilen.

Skandia sökte revision och yrkade att HD måtte, med ändring av HovR:ns dom, ogilla A.B:s talan.

A.B. bestred ändring.

Målet avgjordes efter huvudförhandling.

HD (JustR:n Hesser, Erik Nyman, Vängby, Palm och Ehrner, referent) beslöt följande dom:

Domskaäl. Vid förhandling i HD har parterna till stöd för sin talan i huvudsak uppgivit vad som framgår av TR:ns och HovR:ns domar.

Twisten i målet gäller frågan, om A.B:s bil på sätt det åberopade försäkringsvillkoret förutsätter hade olovligen tagits och brukats.

I målet är fråga om en försäkring som omfattas av konsumentförsäkringslagen (1980:38).

Av allmänna processuella grundsatser får anses följa att försäkringstagare som gör gällande att försäkringsfall föreligger har bevisbördan för att så är förhållandet. I frågan vilket beviskrav som bör ställas på försäkringstagaren i mål av förevarande slag är att beakta följande. Det är av naturliga skäl ofta omöjligt att föra full bevisning om att en bil tagits och brukats olovligen. Helt allmänt framstår därför en lindring av beviskravet som påkallad. En avvägning får därvid ske mellan motstridande intressen. Det är å ena sidan angeläget att den lojale försäkringstagaren skall kunna känna trygghet för att hans försäkring verkli en ger honom skydd i en situation av ofta stor ekonomisk betydelse. Å andra sidan är det av vikt för försäkringstagarna som kollektiv att inte försäkringsgivarens risktagande skall bli så stort att premierna blir oacceptabelt höga. Med särskild hänsyn till skyddsintresset bör beviskravet formuleras så att försäkringstagaren skall anses ha fullgjort sin bevisskyldighet, om det vid en helhetsbedömning av samtliga omständigheter framstår som mera antagligt att försäkringsfall föreligger än att så inte är förhållandet. Vid bedömningen får hänsyn tas till att försäkringstagaren - konsumenten - i allmänhet har betydligt sämre möjligheter än försäkringsgivaren att förebringa utredning i frågor av teknisk natur av betydelse för bedömningen av hans påståenden. Brister i den tekniska utredningen, vilka det varit möjligt och rimligt att avhjälpa, bör därför normalt få gå ut över försäkringsgivaren.

Av utredningen får anses framgå att tändningsnyckel använts när bilen startats och förts från uppställningsplatsen i Norrahammar till fyndplatsen i Habo. Lika med HovR:n finner HD dock att innehållet i den av A.B. åberopade promemorian från Stockholms polisdistrikt angående användande av falska nycklar inte kan lämnas utan avseende. I målet är fråga om en bil av märket Ford Granada och av promemorian framgår att där redovisade erfarenheter av att man med framgång kan använda till andra bilar hörande nycklar i påfallande hög grad hänför sig till bilar av olika Ford-märken. A.B. har också uppgivit att han själv med nyckeln till sin bil av märket Ford Granada lyckats starta en bil av märket Ford Consul. De i promemorian konstaterade förhållandena kan inte, i motsats till vad Skandia hävdar, vara så särpräglade förbundna med storstadsförhållanden att de skulle sakna betydelse för bedömningen av ett påstått olovligt tillgrepp av en Fordbil i Norrahammar. Något motiv för A.B. att arrangera tillgreppet har inte framkommit av utredningen. Skandia har

åberopat att bilen skadats av brand och att registreringsskyltarna bortmonterats och hävdade att detta skett för att försvåra utredningen. Branden har emellertid inte varit av sådan omfattning eller karaktär att några antaganden kan göras om hur eller varför den anlagts. Ej heller vad som förekommit angående registreringsskyltarna kan anses ha betydelse i saken.

Vid en samlad bedömning av omständigheterna i målet finner HD att A.B. med utgångspunkt i det tidigare angivna beviskravet har fullgjort sin bevisskyldighet för att bilen tagits och brukats olovligt. HovR:ns domslut skall således fastställas.

Domslut. HD fastställer HovR:ns domslut.II

E.N. förde efter stämning å Försäkringsaktiebolaget Skandia vid Mjölby TR den talan som framgår av TR:ns dom.

TR:n (lagmannen Ahlgren, rådmannen Hillman och tingsfiskalen Persson) anförde i dom d 5 maj 1982: Yrkanden m m. E.N. har yrkat förpliktande för Skandia att till honom betala 19 010 kr jämte ränta efter 14 procent från dagen för skadeanmälan d 3 maj 1979 tills betalning sker samt vidare anført: Han köpte fordonet, en personbil av märket Alfa Romeo av 1973 års modell, i mars 1978 för 17 500 kr. Han hade länge sökt efter en sådan bil. Han underhöll den väl och utförde också en del förbättringar på den. I samband med köpet av bilen tecknade han endast trafikförsäkring. Detta skedde d 15 mars 1978. Försäkringen löpte på ett år i taget. Sedan han fått klart för sig att försäkringen inte täckte förlust av den egna bilen diskuterade han med Skandias representant i Motala försäkring av bilen mot stöld och skador i samband därmed. Han tillrättades då att vänta med ändringen till förfallodagen d 15 mars 1979. Ändringen skedde sedan d 17 april 1979. Den 25 april for han med bilen från Motala till Mjölby, där han övernattade hos en flickvän. Bilen ställde han utanför hennes bostad och låste den. När han på morgonen d 26 april skulle återvända till Motala var bilen borta. Den var försedd med automatiskt rattlås och han hade inte förlorat nycklarna till den. Sistnämnda dag polisanmälde E.N. förlusten av bilen. Den 27 april fick han genom polisen veta att bilen återfunnits utbränd på en skogsväg ca 5 km utanför Mjölby. Sedan E.N. anmält stölden av bilen till Skandia vägrade bolaget, efter utredning, att betala ut någon ersättning på grund av försäkringen, enär det inte ansågs utrett att ett försäkringsfall inträffat. Skandia polisanmälde därefter E.N. för försäkringsbedrägeri men inledd förundersökning lades ner efter en kort tid därför att brott inte kunde styrkas. - På sommaren 1978 slutade E.N. en anställning hos Electrolux och var därefter arbetslös till dec samma år, då han började en yrkeskurs, som han vid tiden för förlusten av bilen alltså följde. Under studietiden uppbar han studiestöd med 220-230 kr per dag. Han hade egen bostad och hade ingen underhållsskyldighet.

Vid tiden för stölden hade bilen, på grund av det underhåll och de förbättringar E.N. utfört på den, samma värde som då han köpte den, 17 500 kr. I bilen fanns vid stöldtillfället extrautrustning till ett värde av 1 110 kr. Enligt försäkringsvillkoren är försäkringstagare, som förlorar sitt fordon, berättigad till s k avbrottsersättning med 15 kr per dag under högst 40 dagar. Eftersom det var fråga om en speciell bil och det inte var möjligt att anskaffa en likvärdig bil på kortare tid än 40 dagar anser han sig berättigad till maximal ersättning med 600 kr. Från summan av nu angivna belopp skall avgå självrisk å 200 kr, varefter kvarstår yrkade 19 010 kr.

Skandia har bestritt käromålet och andragit: Det finns inte anledning ifrågasätta E.N:s uppgift att han d 25 april 1978 i samband med övernattnin g hos en flickvän haft bilen uppställd utanför hennes bostad i Mjölby. Bilen återfanns också utbränd på en skogsväg 5 km utanför Mjölby i riktning mot Motala. Följande omständigheter talar emot att ett försäkringsfall verkligen ägt rum. Vid den undersökning av bilen efter branden som Skandia lät utföra genom utredningsinspektören B.R. fanns inga brytmärken på dörrar eller glasrutor och ej heller någon skada på rattlåset. Isoleringen på kablarna under instrumentbrädan var bortbränd men trådarna var intakta och bilen förededde inga tecken på tjuvkoppling. Alla fynd talar för att bilen startats med nyckel. Bilen var av ett märke som har en statistiskt sett mycket låg stöldfrekvens bl a på grund av sitt gedigna utförande. Bilen i fråga skulle 1979 ha besiktigats under tiden febr-april men vid tiden för den påstådda stölden hade detta ännu inte skett. Det finns därför anledning misstänka, att E.N. kan ha haft något skäl att inte göra det. Stöldförsäkringen tillkom d 17 april 1979 - endast kort tid före

branden. Detta motsäger också E.N:s påstående att han av representant för Skandia blivit uppmanad att vänta med ändringen av försäkringen till ordinarie förfallodag d 15 mars 1979; det bestrids att så varit fallet. Det finns också anledning misstänka att E.N. vid tiden för branden hade behov av pengar, enär han till R sagt, att han hade planer på att återvända till Finland.

Vad beträffar bilens värde påstås att E.N:s inköpspris inte överstigit 15 500 kr, att han därefter kört 1 000 mil med bilen under mer än ett år, varför avdrag enligt försäkringsbolagens praxis skall ske med 3 000 kr för ålder och med 2 kr per mil eller 2 000 kr för körsträcka. Bilen var följaktligen vid branden inte värd mer än högst 11 000 kr. Begärd ersättning för extrautrustning vitsordas till skäligheten. Vad angår den yrkade avbrottsersättningen borde E.N. ha kunnat finna en likvärdig bil på 14 dagar, då begreppet likvärdig i detta sammanhang har relativt vida gränser. Då ersättningen per dag är 15 kr vitsordas som skälig gottgörelse i detta hänseende 210 kr. Sedan självrisken på 200 kr frånräknats återstår $(11\,000 + 1\,110 + 210 - 200 =)$ 12 120 kr. Skandia vitsordar till skäligheten detta belopp jämte 14 procent ränta från dagen för stämningens delgivning d 19 jan 1981 tills betalning sker.

Domskaäl. E.N. har hörts under sanningsförsäkringen och därvid bekräftat vad han till utveckling av sin talan anfört. R har avgivit vittnesmål av bl a följande innehåll: Vid undersökning av bilen efter branden fann han låspiggen till rattlåset och kunde konstatera att den inte föredde några skador, vilket visar att rattaxeln inte utsatts för våld. Tändkablar var inte hoptvinnade. Detta är det vanligaste sättet för att tjuvstarta en bil. Det fanns ej heller i övrigt några tecken på att bilen inte startats med nyckel.

TR:ns bedömning.

Såvitt av utredningen i målet framgår har bilen med all sannolikhet inte varit utsatt för inbrott i samband med försvinnandet. Det får också anses i det närmaste uteslutet, att bilen startats på annat sätt än med därtill hörande nycklar. E.N. har uppgett att han inte förlorat sina nycklar till bilen. Utöver dessa omständigheter som gör stöld av bilen vid tillfället osannolik måste det betecknas som anmärkningsvärt, att någon som eventuellt tillgripit bilen funnit anledning att tända på den. Att så sker förekommer praktiskt taget aldrig vid biltillgrepp som blivit föremål för åtal. Något stöd för E.N:s talan har inte förebragts i målet. Den skall därför ogillas.

Domslut. Käromålet ogillas.

E.N. fullföljde talan i Göta HovR med yrkande att hans vid TR:n förda talan måtte bifallas.

Skandia bestred ändring.

HovR:n (hovrättslagmannen Larsson, hovrättsråden Maiander och Noltorp, referent, samt hovrättsassessorn Östberg) anförde i dom d 29 april 1983:

Domskaäl. E.N. har i HovR:n, liksom vid TR:n, gjort gällande att en okänd person olovligen tillgripit bilen med användande av en till bilen icke hörande nyckel eller annat föremål.

Skandia har vidhållit sin vid TR:n redovisade inställning och gjort gällande att E.N. inte ens gjort sannolikt att bilen förts från platsen med annan nyckel än den till bilen hörande.

I HovR:n har förhör på nytt hållits med E.N. och B.R.. De har därvid lämnat i huvudsak samma uppgifter som vid TR:n, dock med följande tillägg.

E.N.: Då han tecknade försäkring för bilen trodde han att denna täckte även det fallet att bilen blev stulen. När han av kamrater fick veta att så ej var fallet tog han kontakt med Skandia för att få bilen stöldförsäkrad. Att det kom att dröja något innan en sådan försäkring tecknades berodde på ett missförstånd. Bilen var då den blev stulen i gott skick och tid för besiktning var bestämd. Han skulle utan svårighet ha kunnat sälja bilen för 17 500 kr. Hade han försökt sälja bilen i Finland hade han kunnat få betydligt mer betalt för den. Han var mycket förtjust i sin bil och hans ekonomiska situation var vid denna tid inte sådan att han behövde sälja bilen. Han köpte en tid senare en annan bil för 25 000 kr.

R: Att bilen saknade stöldtecken behöver inte nödvändigtvis betyda att bilen

körts med just den nyckel som hörde till bilen. Om en person tagit sig in i bilen genom att slå sönder ett fönster kan detta ha skett på ett sådant sätt att det inte kunnat uppmärksammas vid besiktningen; rutorna hade nämligen smält ned av branden. Det finns också andra sätt att ta sig in i bilen som inte syns vid en besiktning. Det är vidare möjligt att någon forcerat rattlåset och startat bilen med hjälp av t ex en skruvmejsel och en skiftnyckel. Några tecken härpå kan inte urskiljas efter branden. Det kan inte heller uteslutas att bilen körts med hjälp av en falsk nyckel. Vid besiktningen undersökte han även i vilket skick bilen befann sig. Det är nämligen vanligt att bilar i denna situation företer tecken på allvarliga brister. Så var dock inte fallet med denna bil. Han konstaterade tvärtom att den verkade ha varit i ovanligt gott skick.

HovR:n finner av vad som framkommit vid förhöret med R att det inte kan anses osannolikt att bilen förts bort med hjälp av verktyg eller falsk nyckel. Omständigheterna i övrigt motsäger inte heller E.N:s påstående. Vid angivna förhållanden får E.N. anses ha förebragt tillräcklig bevisning för sitt påstående att bilen olovligen tillgripits. Han har därför rätt till ersättning av Skandia för förlusten av bilen.

Vad avser storleken av fordrade belopp finner HovR:n att ersättningen för stilleståndet skäligen bör bestämmas till yrkade 400 kr. I övrigt har E.N. ej visat sig berättigad att utfå högre ersättning än Skandia vitsordat. Han har ej heller visat att ränta skall utgå för tid före delgivning av stämningen i målet.

Domslut. Med ändring av TR:ns dom förpliktar HovR:n Skandia att till E.N. utge 12 519 kr jämte 14 procent ränta därå från d 19 jan 1981 tills betalning sker.

Skandia sökte revision och yrkade att E.N:s talan måtte ogillas.

E.N. bestred ändring.

Målet avgjordes efter huvudförhandling.

HD (JustR:n Hesser, Erik Nyman, Vängby, Palm och Ehrner, referent) beslöt följande dom:

Domskäl. Vid huvudförhandling i HD har parterna vidhållit vad de anförde enligt TR:ns och HovR:ns domar.

Till utredning om olika tekniska förhållanden beträffande bilen har förnyat vittnesförhör med R ägt rum, varvid han bl a uppgivit: Han är utbildad bilmekaniker och har i 25 år sysslat med bilar. År 1966 kom han till Skandia som skadeinspektör beträffande skadade fordon. Sedan 1976 tillhör han en speciell utredningsavdelning hos Skandia för sådana fall av fordonsskador, där misstanke uppkommit att allt inte står rätt till. Han kopplades in på det aktuella fallet i april 1979 och besökte fyndplatsen, där bilen då ej längre fanns kvar. Efter besöket där besiktigade han den utbrända bilen samma eftermiddag hos en bilskrotningsfirma där bilen var inlämnad. Han har erfarenhet av brandutredningar beträffande bilar och vet att man även på totalt utbrända bilar kan finna brytmärken m m. Rutorna var i detta fall nedsmälta. Han hittade inga som helst spår efter ingångsvägar till kupén med användande av våld. Den aktuella modellen av Alfa Romeo saknar sådana låsknappar för dörrarna som dras upp och ner och som i många fall går att få upp med en ståltråd, som förs in utifrån. På den aktuella modellen låses dörrhandtaget och det är näst intill omöjligt att lirka upp en sådan låst dörr utifrån. Rattlåset var nersmält. Han besiktigade rattaxeln och låspiggen, som båda är av stål, utan att finna några tecken på våld. Rattlåset var mycket gediget och svårt att forcera med våld. Teoretiskt finns det möjlighet att utan nyckel och tjuvkoppling starta bilen genom att forcera rattlåset med hjälp av en skruvmejsel och en skiftnyckel, varvid skruvmejseln i princip används som en nyckel och vrids med skiftnyckeln. Genom att skruvmejseln vrids om i låset sätts först rattlåset ur funktion och vid fortsatt vridning kan tändning åstadkommas. Han har emellertid inte sett något fall där man gått till väga på detta sätt. Det är möjligt att se om rattlåset forcerats med en skruvmejsel endast om några mässingsbitar, som sitter i låset, de s k villorna, kan återfinnas. Vid en forcering av rattlåset med skruvmejsel deformerar villorna. Han kunde emellertid inte hitta dessa mässingsbitar i förevarande fall. Några tecken på tjuvkoppling kunde han inte finna. Avsaknaden av tecken på våld på rattlåset eller tjuvkoppling ledde honom till slutsatsen att nyckel hade använts vid körningen till fyndplatsen. På den aktuella modellen av Alfa Romeo är det mycket svårt att

få tag på en nyckel som passar till ett visst bil exemplar. Man måste ha originalnyckeln eller numret på denna för att kunna beställa en duplettnyckel. Bilen var i normalt skick och om det varit några fel på motorn, som han inte själv hade gått igenom, borde han ha hört talas om det. Det är ganska vanligt att man hittar defekter på bilar som t ex körts ned i sjön. För att åstadkomma en total utbränning av en bil är det enda säkra sättet att dränka in bilen med brandfarlig vätska. Han har ingen erfarenhet av att brand förekommit i sådana fall där stöld kunnat konstateras.

Vad tvisten gäller är i första hand frågan, huruvida bilen - på sätt som försäkringsvillkoren förutsätter för att försäkringsfall skall föreligga - tagits och brukats olovligt. Skandia har bestritt att så varit fallet.

I målet - - - se HD:s domskäl i det under I refererade målet 3-4 st - - - få gå ut över försäkringsgivaren.

Skandia har gjort gällande att E.N. haft ekonomiska motiv för att söka få ut försäkringsersättning för sin bil inför planerad återflyttning till Finland eftersom han hade behov av kontanter och det endast fanns en begränsad krets av köpare till en Alfa Romeo av förevarande typ. E.N. har häremot invänt att han hade en bruttoinkomst vid tillfället av 60 000 kr om året och att han med enkla levnadsvanor i övrigt hade råd att hålla bilen. Han har vidare hävdat att han med fördel hade kunnat sälja bilen i öppna marknaden. Vad E.N. sålunda uppgivit kan inte lämnas utan avseende. Det är vidare upplyst att E.N. senare köpte en ny bil utan att ha utfått någon försäkringsersättning. Av R:s uppgifter framgår att den förstörda bilen kan antas ha varit i normalt skick. E.N:s nämnda uttalanden jämte nu angivna omständigheter gör att något ekonomiskt motiv för E.N. att arrangera ett försäkringsfall inte kan anses ha framkommit. Detta talar med viss styrka för hans påstående att bilen tagits och brukats olovligt.

Vad därefter angår den tekniska utredningen är följande att beakta. Av R:s iakttagelser framgår att rattlåsets låspigg och det mot denna svarande urtaget i rattaxeln inte utsatts för skador och att s k tjuvkoppling inte förekommit. Det måste därför antas att bilen förts från sin parkeringsplats, sedan den startats med nyckel eller tändnings- och rattlåset forcerats med skruvmejsel. Den sistnämnda möjligheten får med hänsyn till vad R uppgivit bedömas som osannolik. Det får därför antas att nyckel använts, när bilen förts bort. R:s uppgifter om svårigheterna att skaffa en passande nyckel till en bil av ifrågavarande fabrikat och årsmodell talar starkt för att en nyckel som hör till bilen kommit till användning. Sammanfattningsvis talar den tekniska utredningen emot att här skulle vara fråga om ett olovligt tillgrepp.

Även andra omständigheter talar emot påståendet om att bilen tagits olovligt. En sådan är att E.N. kort tid före det påstådda tillgreppet och efter det att han på ordinarie förfallotid betalt premien ändrat sin försäkring till att omfatta också stöldförsäkring. En annan är fyndplatsen inom ett undanskymt skogsområde endast ca en halv mil från den plats varifrån bilen skulle ha tillgripits. Ytterligare framstår det, med hänsyn bl a till vad R anför om sin erfarenhet från tillgrepp av bilar, som en svårförklarlig omständighet att bilen, om den tagits och brukats olovligt, utsatts för total förstörelse. Närmare till hands ligger ett antagande att branden - som att döma av förloppet måste ha varit noggrant förberedd - har anlagts för att i försäkringstagarens intresse försvåra den tekniska utredningen.

Vid en samlad bedömning av omständigheterna i målet finner HD med utgångspunkt i det tidigare angivna beviskravet att E.N. inte fullgjort sin bevisskyldighet för att bilen tagits och brukats olovligt. Hans talan skall därför ogillas.

Domslut. Med ändring av HovR:ns dom fastställer HD TR:ns domslut.

Sökord: Försäkringsersättning; Motorfordonsförsäkring; Bevisbörda; Olovligt brukande

Litteratur:
